

Softcatalà / www.softcatala.org

La importància de la propietat intel·lectual per a
l'avanç del català a les noves tecnologies

Jordi Mas i Hernández
jmas@softcatala.org

Notes prèvies

- La importància de la propietat intel·lectual a la Societat del coneixement
- La responsabilitat dels creadors de recursos lingüístics en escollir models de llicenciament: Universitats, Govern, Usuaris finals
- Com afecten els diferents tipus de models de propietat intel·lectual a l'usuari final (drets i obligacions)
- Com és de vital la propietat intel·lectual dels recursos per al català a les noves tecnologies, que fa que avui ens trobem on ens trobem.
- La idea és donar-vos, en el poc temps que tenim, idees i referències per ampliar informació

Copyright (drets d'autor)

- **Afecta a tot tipus de creacions: reculls, documentació, programari, traduccions...**
 - **La llei actual de copyright és inadequada per a les NT (períodes massa llargs, protegeix grans empreses, etc.)**
 - La història neix amb la censura i per protegir l'editor no els autors
 - A 1930 es van publicar 10.027 llibres a EUA. Només 174 encara es venen; la resta, estan descatalogats i no es poden reimprimir.
 - 70 anys abans de passar al domini públic (estès 11 cops al EUA)
 - Napster, Kazaa, Emule, han demostrat el cost de còpia digital
 - Algú té els drets d'explotació, difusió, ús i distribució (lligam)
 - No tenim cap garantia de com poden canviar en el futur les condicions
 - Habitualment no podem fer treballs derivats
- Lectura: 'Informàtica de confiança'

<http://www.softcatala.org/articles/article15.htm>

Domini públic i copyleft

- **Domini públic**
 - Sense copyright
 - Permet usar-lo, modificar-lo, distribuir-lo, però algú se'n pot apropiat per fer treballs derivats fent-los privatis.
 - Projecte Gutenberg (<http://promo.net/pg/>)
- **Copyleft (filosofia programari lliure)**
 - Permet usar-lo, modificar-lo, distribuir-lo
 - Ningú es pot apropiat dels treballs derivats
 - En el el cas de programari, documents, etc., amb accés al codi font
 - Llicències viríques (GPL)
- **La gratuïtat no garanteix res** (ex: bases de dades consultables en línia)

El costat fosc de la força...

"You don't know the power of the dark side"

Cas: SALT (programari amb copyright)

- Excel·lent traductor castellà – català (Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana) – <http://www.cult.gva.es/dgoiepl/salt/>
- **Problemes deguts a la seva llicència**
 - No tenim accés al seu codi font (recurs fet amb diners públics)
 - No podem afegir nou lèxic
 - No podem corregir errades
 - Depenem de la Conselleria per a noves versions
 - No podem fer treballs derivats i distribuir-los
 - Versió del català estàndard
 - Versió amb lèxics per àrees de coneixement específiques
 - No podem personalitzar-lo
 - Catalunya Ràdio, Notícies.com, LLUG, etc.
- **Tot això són impediments per a l'evolució del català a les NT**

Cas: correctors ortogràfics (amb copyright)

- Correctors ortogràfics (amb copyright)
 - Corrector ortogràfic del Microsoft Office
 - Word Correct
 - Escriu (Mac)

La tecnologia que fa possible l'ús del català a les NT en mans de les empreses privades. Un impost per treballar en la nostra llengua?

Ispell en català (alternativa copyleft)

- Open Office
- Mozilla
- Abiword
- Més informació: José Antonio Millán “La lengua que era un tesoro”, <http://jamillan.com/tesoro.htm>

Cas: Yahoo en català (amb copyright)

- Acord entre els governs andorrà, català, i balear per 90 milions de pessetes per desenvolupar el directori i notícies de la versió en català de Yahoo.

Comparació	Yahoo	Dmoz.org
Drets sobre el directori	Yahoo	Humanitat
Fomenta monopoli	Sí	No
Permet fer-ne versions derivades	No	Sí
Proveïdor únic	Sí	No
Fomenta el desenvolupament local	No	Sí
Cost	90 millions	20 aprox.

- Més informació: Programari lliure i llengües minoritzades
<http://www.softcatala.org/articles/article16.htm>

Cas: Projecte Llengua del DURSI (copyright)

- Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació
 - Responsabilitat de qui gestiona els nostres impostos
 - Windows 98 en català: 80,5 milions de pessetes (acords amb fabricants)
 - Free Speech > 300 milions de pessetes (només Windows)
 - On són els recursos lingüístics? Sota quina llicència?
 - No existeix Linux, Mac, i altres plataformes?
 - Incyta > 800 milions de pessetes
 - Mateix cas que el SALT

S'ha demanat l'obertura en llicències copyleft de totes aquestes tecnologies i que es publiquin a Internet per garantir l'evolució del català

Seràs temptat pel costat fosc...

"This is a dangerous time for you... and you will be tempted by the Dark Side of the Force"

Cas: Recull de termes de SC (copyleft)

- Glossari de 1500 termes anglès – català que recull l'experiència de 5 anys de traducció
- És copyleft (**GNU Free Documentation License**)
 - Qualsevol persona pot fer un treball derivat i distribuir-lo
 - Glossari específic per a un producte que vol traduir
 - Adaptar-lo a eines específiques (Babylon, Gdict, etc.)
 - Si un dia ens cansem d'actualitzar-lo, qualsevol pot fer-ho
 - Tots els treballs derivats o futures versions està garantit que siguin lliures

Cas: Quatre iniciatives al món (Copyleft)

- Govern d'Euskadi (Direcció general de promoció de l'Euskera)
 - Open Office 1.0 traduït
 - Mandrake 8.1 (treballant en versió 9.1)
- Vietnam (Ús i adaptació de l'Open Office a diferents dialectes)
 - Cost de Windows XP + Office = \$560 (versió Professional, 880\$)
 - Renta per capità = \$440 dolars per any (1 any i tres mesos)
 - Renta per capità als EUA \$30,200/any
 - 97% del programari a Vietnam és pirata (font: Amazon)
 - Al Vietnam es parlen 250 dialectes. Microsoft Office només en té 1.
- Projecte Africans: Adaptació de l'Open Office, Mozilla i KDE als 11 dialectes de Sud Africa (<http://translate.org.za/>)
- Projecte Ispell (<http://www.gnu.org/software/ispell/>)

Cas: MS Office (copyright) vs Open Office (copyleft)

- Microsoft www.microsoft.com, Open Office: www.openoffice.org

• Compartiva	<u>Microsoft Office</u>	<u>Open Office</u>
• Cost	600 euros	Gratuït
• Plataformes	Win	Win, Linux, Solaris
• Possibilitat d'extendre diccionaris	Difícil	Sí
• Versions personalitzades	No	Sí
• Propietat intel·lectual programa	Empreses	Humanitat

Sempre us heu de preguntar...

- De qui és la propietat intel·lectual d'un recurs lingüístic?
- En quines condicions es pot fer servir? (cas Incyta)
- Permetem a tercers modificar i distribuir aquest recurs? (cas SALT)
- Fomenta monopoli? (cas Yahoo en català)
- La llengua en mans de la propietat privada? (cas WordCorrect)
- Quin preu ha de pagar l'usuari? Fomenta la normalització?

Uns minuts de publicitat...

“I bless you, copyleft users”, Richard Stallman

Com fer copyleft la vostra feina

- Llicències
 - Contracte amb obligacions i drets
 - De molts tipus
- GNU General Public License (<http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>)
 - Llibertat per fer-lo servir per a qualsevol propòsit (ús)
 - Llibertat per tenir accés al seu codi font i poder-lo estudiar
 - Llibertat per redistribuir el programari
 - Llibertat per fer-hi modificacions i distribuir-ne les millores
- Free Documentation License (<http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>)
- En cas de les empreses, si no negocieu, els drets són de l'empresa

El paper de les universitats

- **A altres països (Alemanya, França, Brasil...):**
 - Col·laboració en projectes lliures
 - Traducció i adaptació de programari
 - Consumidors del programari en la seva llengua
- **Als Països Catalans, amb 18 universitats de parla catalana...**
 - Programari gratuït traduït: on?
 - Recursos lingüístics lliures: on? UPF?
 - No consumeixen pràcticament programari en català
 - No teníem ni un corrector en català (cas Ispell)
- Positiu: ensenyament secundari (CD-ROM Sinera, professors, etc.)
- Cal el suport de la comunitat universitària

La societat civil: el motor del català a les TIC

- Els principals motors del català a les TIC. Els únics que han estat a l'alçada.
- Projecte col·laboratiu i lliures
 - Dmoz.org, WikiPedia
- Traduccions
 - Shareware
 - GNU, KDE, Debian
 - Softcatalà
- Agrupacions d'usuaris i usuàries
- Web logs
- IRC, Llistes

Què ha fet Softcatalà?

- Introduir el concepte que les coses es poden fer d'un altre manera i amb èxit (sense calers, copyleft vs molts calers i copyright)
- Traduir el principal programari lliure: OO, Mozilla, etc.
- Crear el màxim de recursos lingüístics lliures (recull, MT, guia...)
- Campanya per l'ús del programari lliure a l'administració pública. ERC presenta una llei amb suport d'IC/V i PSC.
- Queixar-nos contra els qui fomenten formats propietaris (cas CAT365, etc.) i la “taxa” Micro\$oft.
- Treballar per crear documentació i elements de formació amb llicències lliures

Què estem plantejant?

- La lliure difusió del coneixement és l'arrel que ha dut a l'evolució de les societats actuals
- Tota la feina de recerca científica es basa en la publicació i compartició de resultats
- **Per garantir el català, l'evolució del català, s'ha de demanar l'accés amb llicències copyleft als recursos lingüístics desenvolupats des del Govern, universitats i institucions públiques.**
- Els recursos que garanteixen el català a les NT no poden estar NOMÉS en mans de l'empresa privada
- Les empreses i universitats poden competir fent llicències lliures del seus desenvolupaments

Què podeu fer vosaltres?

- Estem en la societat del coneixement: el més important són les persones, exemple societat civil (sense recursos) vs Govern i universitats (amb recursos i infraestructura)
- Les universitats i els governs han de fomentar els recursos lliures (fets amb els nostres impostos)
- Què estàs fent tu?
- Què podries fer?
- Què podries alliberar, del que has fet?

Més informació

- Lloc web de la Free Software Foundation
<http://www.gnu.org/philosophy/why-free.ca.html>
- Professor Lawrence Lessig
<http://cyberlaw.stanford.edu/lessig/>
- Propietat Intelectual en la era digital
<http://homepage.mac.com/jorgecortell/docs/propint2002.pdf>
- Història del copyright
http://www.asc.upenn.edu/usr/chunter/copyright_and_culture.html
- Campanya per l'ús del programari lliure en l'administració pública
<http://www.softcatala.org/admpub>
- El futuro de la información: ¿vamos hacia donde queremos?
<http://www.sindominio.net/biblioweb/telematica/futuroinfo.html>

Gràcies

Presentació realitzada amb:

